

Rola grupy rówieśniczej w rozwoju dziecka

autor: mgr Ewelina Pakosz-Szydłowska

Człowiek od momentu urodzenia jest uczestnikiem różnych grup społecznych. Pierwszą z nich jest rodzina, która dla większości ludzi jest grupą najważniejszą. Jest też miejscem, w którym dziecko nawiązuje pierwsze relacje emocjonalne z najbliższymi osobami. Rodzaj więzi emocjonalnej, jaka nawiązuje się pomiędzy dzieckiem a rodzicami bądź opiekunami, stanowi bazę, na której będą mogły się rozwijać w przyszłości jego relacje z innymi osobami.

W pierwszych latach życia dla dziecka najważniejsza jest relacja z rodzicami. Jeśli w rodzinie jest więcej niż jedno dziecko, to również z rodzeństwem. Z chwilą wejścia dziecka pod opiekę różnych instytucji, a jest to zwykle żłobek lub przedszkole, zaczyna mieć ono kontakt ze swoimi rówieśnikami, istotami o podobnym poziomie rozwoju fizycznego i psychicznego, o podobnych do niego upodobaniach, zainteresowaniach itp. Wejście dziecka w grupę rówieśniczą zapoczątkowuje jego intensywny rozwój społeczny. Bo o ile w domu często wszystko dzieje się „pod dziecko” i „dla dziecka”, to w każdym innym miejscu musi ono zacząć uwzględniać i stosować się do obowiązujących tam zasad i liczyć się z obecnością innych osób. Okres przedszkolny jest okresem rozwojowym, w którym bardzo mocno widoczny jest jeszcze u dzieci egocentryzm, czyli patrzenie na świat przez pryzmat własnych potrzeb i oczekiwań. Jest to naturalny etap w rozwoju dziecka, w którym patrzy ono na świat wyłącznie z własnej perspektywy i jest zainteresowane głównie zaspokajaniem własnych pragnień i celów. W sytuacjach społecznych, w których istnieje bogactwo i różnorodność kontaktów, dziecko zapoznaje się z systemem norm i reguł postępowania, a z czasem nabiera motywacji do uwzględniania ich we własnym życiu. Dziecko uczy się zasad społecznej „wymiany” - tego, że czasem warto odstąpić od forsowania własnego pomysłu czy celu na rzecz innej osoby, aby zyskać coś wartościowego. Jeśli podzieli się zabawką, zyska możliwość wspólnej zabawy z innym dzieckiem, bo właśnie podczas zabawy testuje i ćwiczy umiejętności grupowego współżycia i współdziałania. Nauka kompromisu, dogadywania się i funkcjonowania w grupie jest cenną umiejętnością, bo przecież całe nasze dorosłe życie oparte jest na ciągłych kontaktach z innymi ludźmi: w rodzinie, w szkole, w pracy. Im więcej takich doświadczeń, tym lepiej dziecko opanuje umiejętność „współgrania” ze swoim społecznym otoczeniem.

Bycie częścią grupy zaspokaja również ważne potrzeby dziecka: przynależności, tożsamości, akceptacji i uznania oraz kontaktu emocjonalnego. Już w przedszkolu dzieci nawiązują pierwsze przyjaźnie, które może nie są trwałe, ale są pierwszymi próbami nawiązywania bliskości i bycia w bliskiej relacji z innymi dziećmi. W takiej relacji dzieci uczą się wrażliwości na potrzeby drugiej osoby, zachowań altruistycznych, mają okazję troszczyć się o siebie i opiekować sobą. Takie kompetencje będą procentować w przyszłości, gdy dziecko, już jako nastolatek lub dorosła osoba, będzie wchodziło w relacje przyjacielskie lub partnerskie. Od grupy dziecko otrzymuje też informacje zwrotne na swój temat – dowiaduje się tego, jak widzą go inni, buduje swoją samoocenę. Opinia kolegów ma dla dziecka olbrzymie znaczenie, bo to oni dostarczają kryteriów do oceny jego sukcesów i porażek. Na bazie relacji z rówieśnikami kształtuje się również obraz własnej osoby i samoocena, zależna między innymi od pozycji zajmowanej w grupie.

Dlaczego niektóre dzieci bardzo dobrze funkcjonują w grupie, są lubiane i mają wielu kolegów, a inne są samotne albo popadają w konflikty? Ważnym czynnikiem warunkującym pozycję społeczną dziecka w grupie rówieśniczej jest jego sytuacja rodzinna, a zwłaszcza więź emocjonalna z rodzicami. Dziecko otoczone życzliwością, serdecznością i troską, spostrzega ludzi jako źródło pozytywnych przeżyć, dąży do kontaktów z nimi i odwzajemnia przychylność, dzięki czemu kształtuje się jego życzliwe nastawienie względem innych. Oczywiście bardzo ważne są również cechy kształtującej się osobowości dziecka. Jeśli jest ono nieśmiałe, lękowe, mało pewne siebie czy nadrucliwe, może mieć większe trudności w zaistnieniu wśród rówieśników. Wtedy przyda się mądra pomoc rodziców i opiekunów, którzy mogą wspierać i pomagać dziecku w nabywaniu lepszych kompetencji społecznych.

Warto jednak pamiętać, że żaden, nawet najbardziej kochający rodzic i najbardziej oddani i troskliwi dziadkowie nie zastąpią dziecku przyjaciela i kolegów. Dlatego kibicujmy przyjaźniom i koleżeńskim relacjom naszych dzieci, bo one pomagają im w rozwoju i dojrzewaniu do dorosłych ról życiowych.